

71. Fransız dili eğitimi bilim dalında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi

Sevinç AKDOĞAN ÖZTÜRK¹

APA: Akdoğan Öztürk, S. (2022). Fransız dili eğitimi bilim dalında yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 1210-1222. DOI: 10.29000/rumelide.1222245.

Öz

Bu araştırmada, 2000-2022 yılları arasında Türkiye’de gerçekleştirilen Fransız dili eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezler incelenmiştir. Amaç bu alanda yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma eğilimlerini belirleyerek yapılacak yeni çalışmalara yön verebilmektir. Bu doğrultuda, tarama modelinden yararlanarak YÖK Ulusal Tez Merkezinin veri tabanından verilere ulaşılmıştır ve tarama sonucunda 97 yüksek lisans, 29 doktora olmak üzere 126 teze ulaşılmıştır. Doküman inceleme ile içerik analizi kullanılarak veriler temalara ve kategorilere ayrıldıktan sonra yorumlanmıştır. Tezler, yazıldıkları yıl, yazım dili, kullanılan yöntem, seçilen örneklem ve tez konusu bakımından toplamda beş parametreye göre incelenmiştir. Verilerden yola çıkarak yüksek lisans tezlerinin en çok 2019 yılında yazıldığı ve yüksek lisans tezlerinin neredeyse 3’te 1’i kadar olan doktora tezlerinin de en çok 2014 yılında yazıldığı tespit edilmiştir. Yazım diline bakıldığında, her iki tez türü için en çok Fransızcanın kullanıldığı görülmektedir. Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalında yapılan tezlerin büyük çoğunluğunun nitel araştırma yönteminden yararlanılarak yazıldığı ve en çok kullanılan örneklem türünün ders kitapları ve diğer tür kitaplar olduğu, bununla birlikte ona çok yakın sayısal değere sahip olan, üniversite öğrencileri olduğu söylenebilir. Değerlendirmeler neticesinde, araştırma konularının eğitim-öğretim süreci teması altında topladığımız, yöntem-teknik ve ders materyalleri kategorilerinde daha fazla sayıda olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda, tezlerin yoğunlukla kitap incelemesi üzerine olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Fransız dili eğitimi, tez inceleme, lisansüstü çalışma, ulusal tez merkezi

Analysis of postgraduate theses in the department of French language education

Abstract

This study relies on the Master and Ph.D. theses which were completed in the field of French Language Teaching in Turkey between 2000 and 2022. Broadly this paper aims to unpack the gaps of these studies and their research tendencies in order to reveal topics that merit further research in the future studies. Within this nature, totally 126 theses, 97 Master and 29 Ph.D. theses, were found in the database of Council of Higher Education, Thesis Center and they were analyzed. Upon content analysis, the data were presented under themes and categories and then they were discussed. The theses were analyzed under five aspects, such as year when they were completed, language in which they were written, research method that the studies adopted, their sampling, and their content. The findings revealed that Master theses were mostly completed in 2019 while Ph.D. dissertations were mainly completed in 2014. Both Master theses and Ph.D. dissertations were mostly written in French. Most of the theses were grounded in qualitative research methods, and course books, other book types, and tertiary level students mostly constituted the sampling group. The studies also commonly

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Mütercim Tercümanlık Bölümü (Erzincan, Türkiye) sozturk@erzincan.edu.tr, ORCID IDK: 0000-0003-2670-2900 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 03.10.2022-kabul tarihi: 20.12.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1222245]

focused on methods/techniques and course materials that were grouped under the theme of education process. Lastly, the theses mainly relied on (course)book analysis.

Keywords: French language teaching, thesis analysis, post-graduate studies, thesis center

1.Giriş

İnsanların yabancı dil öğrenme ihtiyacı, diğer milletlerle iletişim kurma temelinde kültür alışverişinde bulunabilme ve aynı zamanda ticaret yapabilme isteğinden doğmuştur. Farklı dil ve kültürlerden insanlar aynı toplumda yaşadıklarında birbirlerinden dilsel ve kültürel yönlerden etkilenirler. Örneğin, Türkiye ile Fransa'ya bakıldığında, bugün farklı olsa da yüzyıllar öncesine dayanan bir ilişkiye sahip oldukları bilinmektedir. Türkiye'de eğitim sisteminde yabancı dillere her zaman yer verilmiştir ve Fransızca Osmanlı döneminden beri okutulmaktadır. "Osmanlı Devleti 18. yüzyılın sonlarına doğru eğitim ve öğretim alanında yeniliklere girişir. Yabancı öğretmenlere askerî okullarda görev verilmesiyle, ilk kez, Fransızca, İngilizce gibi Batı dilleri bazı okulların ders programlarına alınır" (Nurlu & Güler, 2016: 7). Türkiye'nin Fransa ile siyasi ilişkilerinin zayıflamasıyla ve İngilizcenin de *lingua franca* [ortak dil] olması nedeniyle Fransızca prestijini kaybetmiş olmasına rağmen, günümüzde eğitim sisteminde kısmen yer almaya devam etmektedir. Dünya çapında bakıldığında, 270 milyondan fazla konuşanı olan Fransızca; Mandarin, İngilizce, İspanyolca ve Arapçadan sonra dünyada en çok konuşulan beşinci dildir (Villeneuve, 2020). Bu yüzden de iletişim, diplomasi ve kültür hayatı için yadsınamaz bir dil olduğu söylenebilir.

Türkiye'de Fransızca dil olarak Fransız liseleri ve bazı özel kolejler dışında özellikle üniversitelerde Fransızca Öğretmenliği, Fransızca Mütercim-Tercümanlık ve Fransız Dili ve Edebiyatı bölümlerinde bulunmaktadır. Bunun dışında farklı bölümlerde ikinci yabancı dil olarak da yer almaktadır. Araştırmanın temelinde Fransızca Öğretmenliği, başka bir deyişle, Fransız Dili ve Eğitimi Bilim Dalı bulunmaktadır. Yabancı dil öğretimi sorunsal günümüzde her yönüyle araştırmaların konusu olmaya devam etmektedir. Bir yabancı dili o dili konuşan topluluklardan uzakta öğrenmek genellikle motivasyon eksikliğine ve dili kavramada büyük zorluklara neden olabilmektedir. Türkiye'de dil öğrenmedeki en büyük sıkıntılardan biri dili kullanabilecek doğal ortamın olmamasıdır. Yapılan çalışmalarda (Şengül, 2020; Toruç, 2019; Tekcan, 2019), özellikle konuşma becerilerinde yaşanan en önemli problemlerden birinin, öğrenilen dilde pratik yapamamanın olduğu söylenmektedir. Ayrıca, sınıf ortamından çıkan öğrencilerin büyük çoğunluğu, ödevini yapma zamanı gelene kadar, hatta diğer derse kadar öğrendiği dille ilişkisini kesmektedir. Bundan ötürü, yabancı dil, yalnızca sınıftaki öğrenme ortamıyla sınırlı kalan bir dersten öteye gidememektedir.

Bu anlamda, mevcut programların kalitesini arttırmak, öğretmen yeterliliklerine değinmek, yazılı-görsel kaynakların niteliklerini ve niceliklerini araştırmak ve bu konulara dönük çalışmalar yapmak hâlihazırda yürütölen Fransızca eğitime katkıda bulunacaktır. Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında Fransızca öğretmenliği ve öğretmenleri ile alakalı, öğrencilerin yabancı dille yaşadıkları sıkıntılarını ele alan geçmişten günümüze birçok makale bulunmaktadır (örn: Atmaca, 2019; Aydoğu, Ercanlar & Aydınalp, 2017; Demiral & Kaya, 2015; Demiryürek, 2013; Şengül, 2020). Fakat tezler, konuların daha derinlemesine incelenmesinin yanı sıra, uzun soluklu araştırmalar sonucunda bir ürün ortaya çıkarmaya olanak sağlaması açısından önem arz etmektedir. Tez çalışması yapan kişiler genellikle akademik bir hedefe sahip oldukları ve alanında uzmanlaşmaya çalışan insanlar olmalarından dolayı kendi alanlarının geliştirilmesine önemli katkılar sunarlar. Literatüre bakıldığında son yıllarda müzikten matematiğe, turizmden psikolojiye çeşitli alanlarda lisansüstü çalışmaların incelendiği

saptanmıştır (Güven & Özçelik, 2017; Kazu & Hüseyin, 2019; Tayfun, Ülker, Gökçe, Köşreli, 2020; Özkan & Şenyurt, 2017; Tengilimoğlu, Sürücü & Durmaz, 2018; Tereci & Bindak, 2019; Tosun Sümer & Güven, 2018). Fransızca alanındaki akademik çalışmalar ise Kartal (2011; 2012; 2017) tarafından incelenmiş, benzer şekilde Çalışkan ve Kartal (2021a; 2021b) ortak çalışmalarında, 1985-2020 yılları arasında Türkiye’de gerçekleştirilen çeviri konulu lisansüstü tezleri bibliyometrik ve tematik açıdan ele alıp bu alandaki çalışmaların araştırma eğilimlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmada ise özellikle Fransızca öğretimini geliştirmek adına, ülkemizde yapılan lisansüstü çalışmalara odaklanılmıştır. Yapılan tüm çalışmaların alana ışık tutarak daha sonra yapılacak çalışmalara yön verebileceği düşünülmektedir.

2. Amaç

Bu çalışmada, Türkiye’de Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalında eğitim-öğretim konu başlığındaki yüksek lisans ve doktora tezleri incelenerek araştırma eğilimlerinin saptanması ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalara ışık tutulması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu çalışmanın, alanda ele alınmamış konuları belirlemeye veya çalışılmış konulara farklı bakış açıları kazandırmaya da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda, YÖK Tez Merkezi’nde bulunan 2000-2022 yılları arasında hazırlanmış Fransızca öğretimi ile ilgili yüksek lisans ve doktora tezleri taranmıştır.

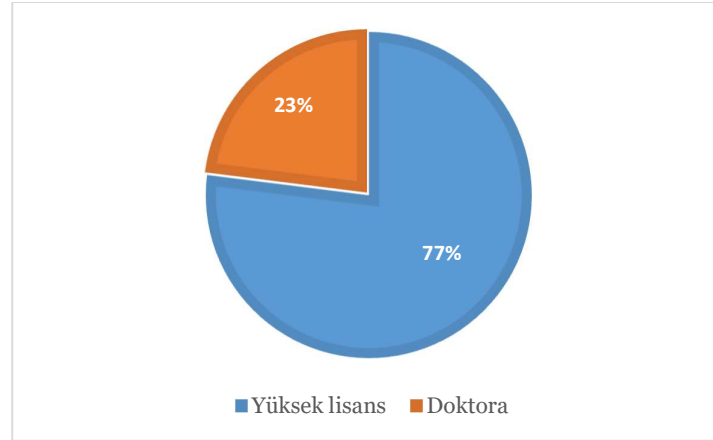
3. Yöntem

Araştırmanın verilerine ulaşmak için tarama modeli kullanılarak betimsel bir çalışma yapılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2009: 77). Toplanan veriler doküman inceleme ve içerik analizi kullanılarak yorumlanmıştır. İçerik analizinde veriler dört aşamada incelenir; birinci aşamada, veriler kodlanır; ikinci aşamada, kod, kategori ve temalar bulunur; üçüncü aşamada, ulaşılan kod, kategori ve temalar düzenlenir ve son aşamada ise bulgular tanımlanır ve yorumlanır (Eysenbach ve Köhler, 2002). Bu çalışmada, tezler incelenerek konular üç tema altında toplanmıştır. Her bir tema, toplamda 16 kategoriye ayrılmıştır. Kategoriler altında ise 53 koda ulaşılmıştır.

Araştırmanın evrenini Fransızca öğretimi üzerine yürütülen lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Temmuz 2022 itibarıyla, YÖK’ün internet sitesinde, ulusal tez tarama kataloğunda, Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalı ve Öğrenim-Öğretim konu başlığı filtrelenerek, yüksek lisans ve doktora olmak üzere toplamda 126 tez bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Tezler, yazıldıkları yıl, dil, konu, yöntem ve örneklem olmak üzere 5 parametreye göre incelenmiştir.

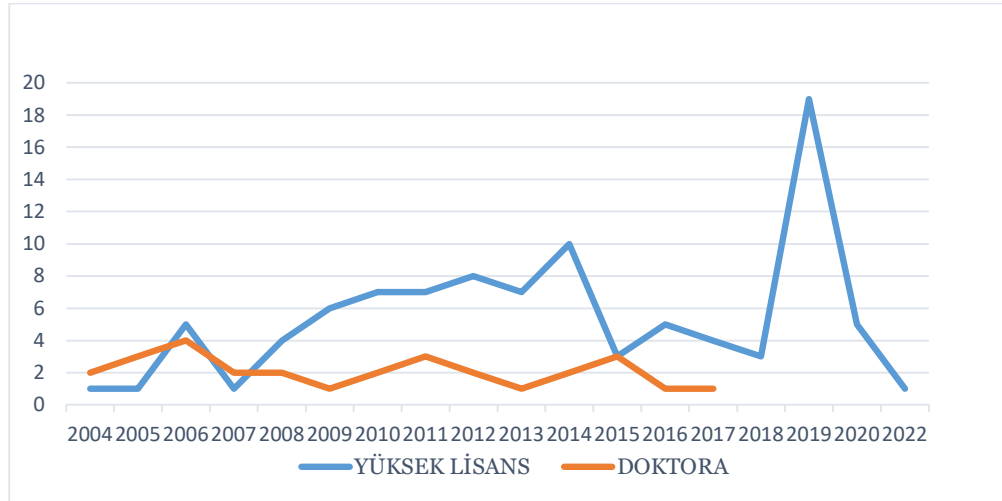
4. Bulgular ve Tartışma

Çalışmanın bu bölümünde, tezler yazıldıkları yıl, yazım dili, kullanılan yöntem, seçilen örneklem ve konu bakımından incelenmiş ve şekiller yardımıyla yorumlanarak açıklanamaya çalışılmıştır.

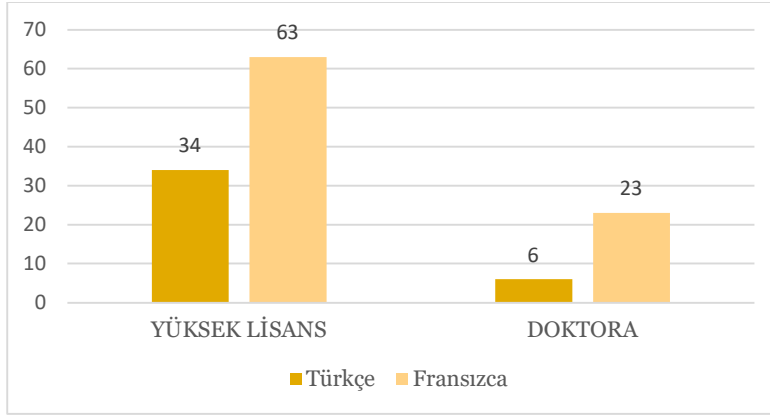
Şekil 1. Lisansüstü Tezlerin Oransal Dağılımı

Şekil 1'e bakıldığında Fransız dili eğitimi alanında yapılan derleme kapsamında yer alan 126 tezin 97'sinin (%77) Yüksek lisans, 29'unun (%23) doktora tezi olduğu görülmektedir. Dağılımdan yola çıkarak, tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olduğu söylenebilir. Bu veriler, kişilerin büyük bir kısmının aynı alanda akademik kariyere devam etmediklerinin göstergesidir. Bu durumun, Türkiye'de sadece belirli üniversitelerde Fransızca bölümünün aktif olması dolayısıyla akademik kadro sayısının az olmasından kaynaklı olduğu da ifade edilebilir.

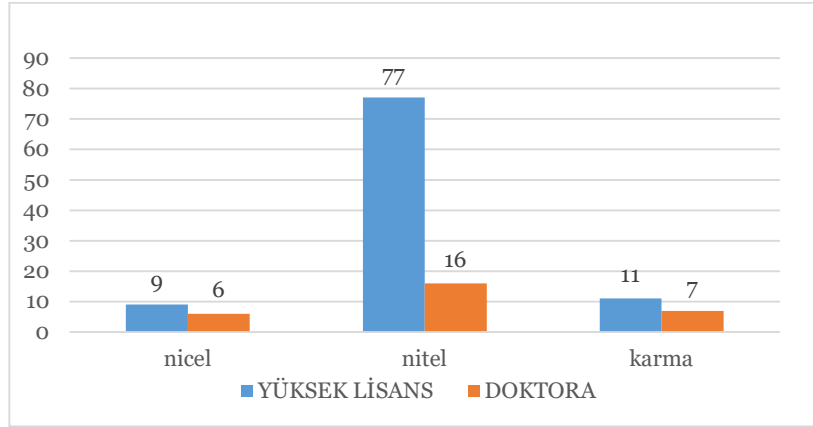
Şekil 2. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 2'ye göre, Fransız dili eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin 2000-2022 yılları arasındaki sayısal dağılımına bakıldığında, 22 yıl içinde en çok sayıda 2019 yılında (19), ikinci olarak 2014'te (10), üçüncü olarak da 2012'de (8) yüksek lisans tezi yazıldığı görülmektedir. Ayrıca, 2000-2004 yılları arasında bu alanda yazılmış yüksek lisans tezine rastlanmadığını belirtmek gerekir. Doktora tezlerinin sayısal dağılımına bakıldığında ise, ilk tezin 2008 yılında yazıldığı ve en fazla sayıda tezin 2010 (4) yılında tamamlandığı görülmektedir. 2009, 2016 ve 2022 yıllarında üçer tez yazılmışken, 2014 yılında doktora tezi bulunmamaktadır.

Şekil 3. Lisansüstü tezlerin yazım dillerinin sayısal verileri

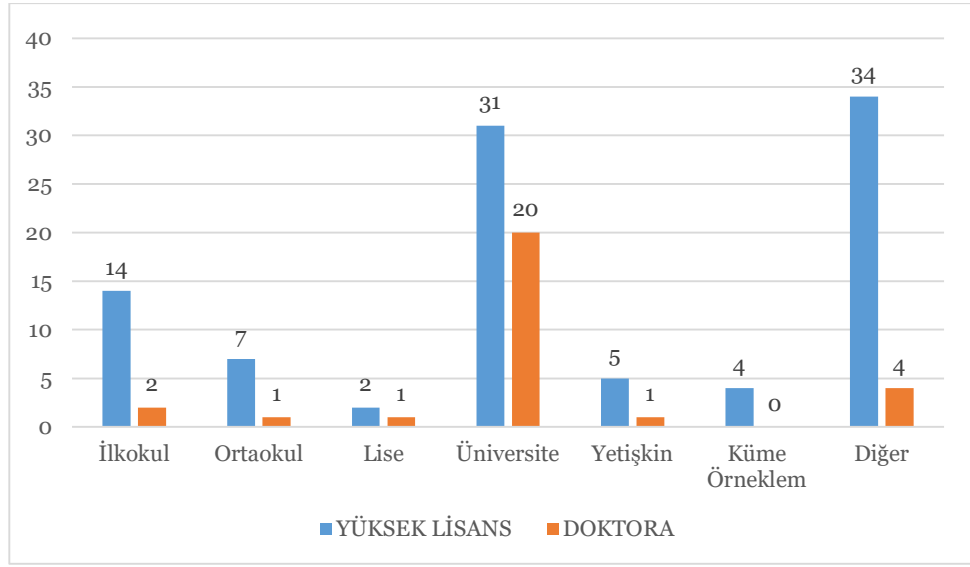
Fransız dili eğitimi alanında yazılmış tezlerin yazım dilleri incelendiğinde, hem yüksek lisans (63) hem doktora (23) Fransızca'nın ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. Şekil 3'e bakıldığında, Yüksek lisans düzeyinde Fransızca tezlerin Türkçe tezlerin neredeyse iki katı, doktora ise Fransızca tezlerin Türkçe tezlerin neredeyse dört katı olduğu görülmektedir. 2012'de Fransız dili ve edebiyatı alanında yapılan lisansüstü tezleri incelediği çalışmasında, Kartal da benzer bir sonuca ulaşmıştır ve hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde hazırlanan tezlerin önemli bir bölümünün Fransızca yazıldığını belirtmiştir. Tezlerin Türkçe yazılması, çalışmaların bu alanda çalışmayan ama bu alana ilgi duyan birçok kişiye ulaşmasını sağlar, başka bir deyişle, çalışmalar daha geniş bir araştırmacı ve okur kitlesine ulaşır. Fakat tezlerin yabancı dil bölümünde olması nedeniyle, yapılan çalışmaların özellikle Fransızca eğitiminin gelişmesini ve iyileştirilmesini amaçlıyor oluşu göz önünde tutulduğunda, hem yazarların akademik gelişimi hem de çalışmaların hitap ettiği hedef kitle açısından, tezlerin Fransızca yazılmış olmasının da önemli olduğu düşünülmektedir.

Şekil 4. Lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemlerin sayısal dağılımı

Akademik çalışmalarda, araştırmacının bilimselliğinin önemli bir ölçütü olan yöntem bölümü, araştırmacının nasıl uygulandığına ilişkin bilgiler veren, sürecin detaylı bir şekilde anlatılmasını sağlayan kısımdır. Araştırma konusu göz önünde bulundurularak, amaca uygun yöntemi seçmek çalışmanın niteliği açısından önem arz etmektedir. Şekil 4 incelendiğinde, özellikle yüksek lisans düzeyindeki tezlerde en çok kullanılan yöntemin (77) nitel yöntem olduğu, daha sonra karma yöntem (11) ve son

olarak nicel yöntemin (9) geldiği söylenebilir. Doktora tezlerinin yöntemlerine bakıldığında yine en çok nitel (16), daha sonra karma (7) ve en son nicel (6) yöntemlerin kullanıldığı sonucuna varılır. Daha önce belirtildiği gibi, yöntem, araştırma konusuna ve amacına uygun seçilmelidir. Fransız dili eğitimi alanına bakıldığında, yapılan çalışmalarda konuların Fransızca öğretiminde eksikleri gidermek veya olumlu yönleri ortaya çıkarmak yönünde olduğu; ders materyali inceleme, yöntem-teknik uygulamaları gibi konulara da çokça değinildiği için nitel yöntemlere daha fazla başvurulduğu düşünülebilir. Çünkü nitel yöntemlerde, “veriyi sayılarla ve istatistiksel olarak anlatmak yerine daha az veriyle daha derinlemesine çalışma yaparak anlatmak, konunun birçok açıdan daha detaylı bir şekilde anlaşılmasını sağlar” (Seggie & Bayyurt, 2017: 2). Bu bakımdan, nitel yöntemin en önemli özelliği, derinlemesine çalışma yapılmasına olanak sağlamasıdır.

Şekil 5. Lisansüstü tezlerde kullanılan örneklem türleri ve sayısal dağılımı

Şekil 5'ten yola çıkarak, araştırmalarda incelenen katılımcıların çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. İlkokul düzeyinden üniversite düzeyine kadar öğrenciler, yetişkin adı altında topladığımız öğretmenler, akademisyenler ve çalışanlar, bunun yanı sıra küme örneklem adı altında farklı eğitim düzeyindeki öğrenciler (örn. Lise-ortaokul), tezlerin örneklemelerini oluşturmaktadır. Kişi bazında katılımcılar dışında, materyal inceleyen tezlerin örneklemine ise ders kitapları, masallar, çizgi romanlar, oyunlar, bilgisayar programları vs. oluşturmaktadır ve 'diğer' başlığı altında toplanmıştır. Bu kategori altında en fazla ders kitaplarının yer aldığını belirtmek gerekir.

Yüksek lisans tezleri incelendiğinde, 'diğer' kategorisi (34) altında bulunan tezlerin ve üniversite öğrencilerinin (31) örneklem olarak seçildiği tezlerin en büyük ağırlığa sahip olduğu, sonrasında ilkokul düzeyindeki öğrenciler (14) aldığı görülebilir. Doktora tezlerinde ise örneklemin büyük çoğunluğunu üniversite düzeyi öğrenciler (20) oluştururken, sonrasında sırasıyla 'diğer' kategorisi altında bulunan ve ilkokul düzeyi öğrencilerden oluşan örneklem yer almaktadır.

Genel toplama baktığımızda, 126 lisansüstü tezin 51'i üniversite, 38'i 'diğer', 16'sı ilkokul, 8'i ortaokul, 6'sı yetişkin, 4'ü küme örneklem ve son olarak 3'ü lise örneklem grubundan oluşmaktadır. Katılımcı olarak üniversite öğrencilerinin çoğunlukta olması, Fransızca öğretiminin yoğun olarak üniversitelerde

gerçekleşmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca yazarın bağlı olduğu enstitünün üniversitesinden katılımcıları seçmesinin erişilebilirlik açısından da kolaylık sağladığı bilinmektedir.

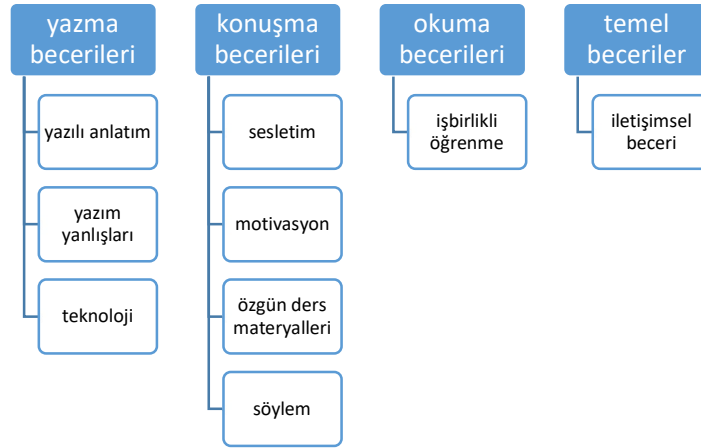
Temalar	Kategoriler	Tez sayısı
Temel Dil Becerileri	Yazma Becerisi	9
	Konuşma Becerisi	11
	Okuma Becerisi	3
	Temel beceriler	2
<i>Toplam Sayı</i>		25
Alt Dil Becerileri	Dilbilgisi	10
	Çeviri	8
	Sözcük Bilgisi	4
	Anlambilim	1
<i>Toplam Sayı</i>		23
Eğitim - Öğretim süreci	Öğretim	5
	Eğitim	7
	Teknoloji	10
	Ders Materyali	13
	Yöntem-Teknik	29
	Öğretmen	8
	Literatür	6
<i>Toplam Sayı</i>		78

Tablo 1. Lisansüstü tezlerin konulara göre sınıflandırılması

Tablo 1'e bakıldığında konuların sınıflandırılması sonucu ortaya çıkan Temel dil becerileri teması altında toplamda 25, Alt Dil Becerileri teması altında 23 ve son olarak Eğitim-öğretim süreci teması altında 78 tez bulunmaktadır.

Temel dil becerileri teması incelendiğinde en çok konuşma ve yazma becerileri üzerinde durulduğu görülmektedir. Özellikle konuşma becerisi yabancı dil eğitiminde en büyük sorunlardan biridir ve bu alanda yaşanan zorluklar ve sıkıntılar sıkça çalışmaların konusu olmaktadır. Alt dil becerilerine bakıldığında ise, dilbilgisinin ardından çeviri konusunun daha çok çalışıldığı tespit edilmiştir. Fransızcanın karmaşık yapısı, dilbilgisi kurallarının kendi içinde bile farklı uygulamaları olması öğrenenlerin zorlanmasına neden olmaktadır. Bu açıdan, dilbilgisi öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve dilbilgisi öğretimi geliştirmeye yönelik çalışmalara sıkça rastlanmaktadır.

Eğitim-Öğretim süreci teması altında tezlerin büyük çoğunluğu yöntem ve teknikleri konu alırken, ikinci sırada ise ders materyalleri yer almaktadır. Bu konularda yapılan çalışmaların kitap incelemeye ve uygulamaya yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Tablo 1'in geneli incelendiğinde temalar ve kategoriler içinde en çok yöntem-teknik konularının çalışıldığı söylenebilir. Konuları daha derinlemesine inceleyebilmek için kategoriler ve kodları aşağıdaki şemalarda detaylı bir şekilde gösterilmiştir.

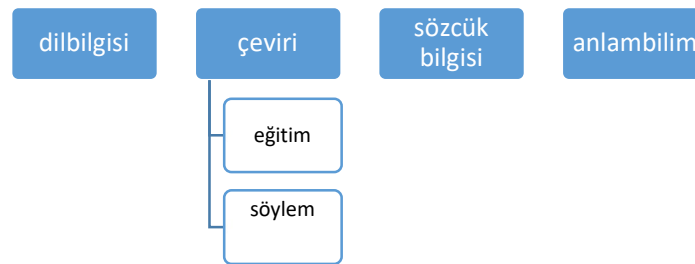
Şekil 6. Temel dil becerileri kategorileri ve kodları

Temel dil becerileri teması altında yer alan yazma becerileri kategorisinde yapılan lisansüstü tezlerde genel anlamda yazılı anlatımın öğretimi, çeşitli ders materyallerinden yararlanılarak yazılı anlatım ve yazılı anlamının geliştirilmesi, yazımda yapılan hataların incelenmesi ve teknolojiyi araç olarak kullanarak yazma becerisini geliştirme gibi konular üzerine durulduğu görülmektedir.

Konuşma becerileri kategorisine bakıldığında ise, konuşmadaki sorunların başında olan öğrencilerin söz alma hakkı dolayısıyla konuşmada motivasyon konusu ve dil kaygısının yenilmesi çokça çalışılmış, bunun yanı sıra telaffuzu zor olarak kabul edilen Fransızcanın sesletiminde yaşanan sorunlar ve geliştirilmesi de çalışma konusu olarak ele alınmıştır. Ayrıca politik röportajlarda söylem veya nezaket dilinin incelenmesi de bu kategori altında çalışılan konular arasında yer almaktadır. Konuşma becerisini geliştirmek için, özgün ders materyallerinin kullanılması ve etkileri üzerine de çokça çalışma yapıldığı görülmektedir.

Okuma becerileri kategorisinde ise okuma derslerinde işbirlikli öğrenmenin yeri ve önemi, okuma metinlerinin dil öğretimindeki rolü, okuma becerisi elde edilirken kullanılan okuma stratejileri gibi konular üzerinde çalışılmıştır. Temel beceriler kategorisinde, iletişimsel beceri dâhil olmak üzere dört temel beceriyi kapsayan çalışmalara yer verilmiştir. Örneğin, bir tez konusunda eylem odaklı bir yöntem kitabındaki *görevlerin* (günlük hayattaki bir işi yürütebilme yetisinin) temel dil becerilerine katkıları incelenmiştir.

Alt dil becerileri temasının kategorileri ve kodları şu şekilde sıralanabilir:

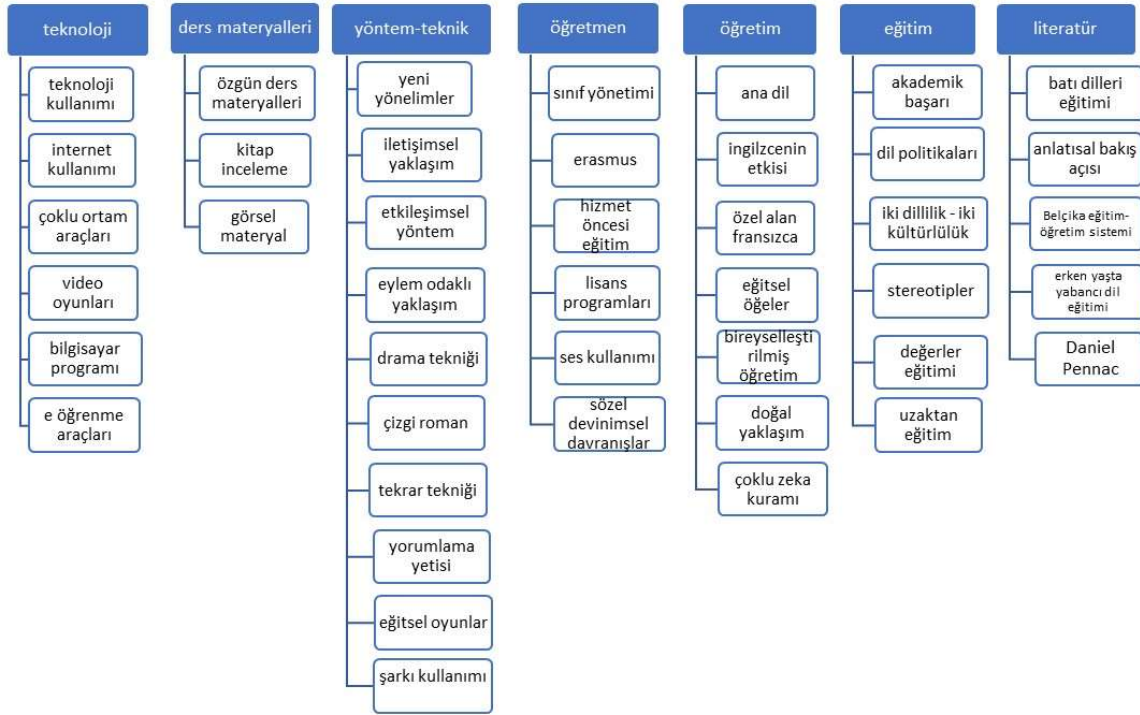

Şekil 7. Alt dil becerileri kategorileri ve kodları

Alt dil becerileri teması altında; dilbilgisi, çeviri, sözcük bilgisi ve semantik olmak üzere dört kategoriye ulaşılmıştır. Dilbilgisinin öğretimi, dilbilgisi öğreniminde öğrencilerin sorunları gibi genel konuların yanı sıra belirli yapılar, ekler veya fiillerin de çalışıldığı tespit edilmiştir. Örneğin; zaman, kılıp, görünüş ve söylem yapılarının veya edimsel fiillerin incelenmesi.

Fransız dili eğitimi alanında yapılmış çeviri çalışmaları ise, çeviri eğitiminde pedagoji, Türkçeden Fransızca'ya çeviri sırasında yapılan hatalar ya da masalarda söylem çevirilerinin incelenmesi çalışılan konular arasında yer almaktadır.

Sözcük bilgisi kategorisinde, sözcük öğretimi - öğrenimi ve sözlük kullanımı gibi daha genel konuların ele alındığı görülmektedir. Son olarak anlambilim kategorisinde ise Fransızca eğitiminde anlamın yeniden oluşmasına ilişkin tez konusu bulunmaktadır.

Şekil 8. Eğitim-Öğretim Süreci kategorileri ve kodları

Şekil 8 incelendiğinde eğitim-öğretim süreci teması altında en çok çalışılan konular sırasıyla yöntem ve teknikler, ders materyalleri ve teknoloji kodları içinde sınıflandırılmıştır. Tezlerin incelenmesi sonucu yöntem olarak özellikle iletişimsel yaklaşım, etkileşimsel yaklaşım ve eylem odaklı yaklaşımların ele alındığı tespit edilmiştir. Tezler bu yöntemlerin uygulanması, görev kavramının incelenmesi ve aktivitelerin irdelenmesi gibi farklı yönlerden ele alındığı söylenebilir. Ayrıca yeni yönelimler başlığı altında da daha genel konulara değinildiği görülmüştür.

Tekniklerde ise, drama tekniğinin alt kodu olarak yaratıcı drama modellerinin yabancı dil öğretiminde kullanımı, tekrar tekniğinden yararlanılarak Fransızca öğretiminin geliştirilmesi, şarkılardan, çizgi

romanlardan, kısa öykülerden ve özellikle eğitsel oyunlardan yararlanılarak Fransızca öğretiminde uygulama örnekleri ve buna nasıl katkı sağladıkları üzerine çalışmalar olduğu söylenebilir.

Ders materyalleri konusunda, özellikle yöntem kitaplarının çokça incelendiği ve bu incelemelerin kültürel, yönetsel ve sözcüksel bağlamlara odaklandığı tespit edilmiştir. Ders materyali kategorisinde özgün ders materyallerinin dil sınıflarında kullanımı da sıkça çalışılan konular arasındadır. Teknoloji koduna bakıldığında, dil öğretiminde teknoloji ve internetin, örnek olarak yazılı anlatımı geliştirmede sanal çalışma ortamının kullanımı üzerine çalışmalar bulunmaktadır. Ayrıca e-öğrenme araçlarının geliştirilmesi ve dil sınıfında kullanılması, dil öğretiminde kullanılan bilgisayar programlarının incelenmesi ve olumlu olumsuz yönlerinin ortaya çıkarılması veya video oyunu ile Fransızca eğitimi gibi çeşitli çalışmalar bulunmaktadır.

Tez konuları incelendiğinde, öğretmenleri ve öğretmen adaylarını temel alan çalışmaların da olduğu tespit edilmiştir. Fransızca öğretiminde öğretmen rolleri, Erasmus değişim programının öğretmen adaylarının kültürlerarası duyarlıklarına etkileri, sözel devinimsel davranışlardan ses faktörüne kadar çeşitli etkenlerin Fransızca öğretimindeki yansımaları, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri gibi çeşitli yönden konuların çalışıldığı görülmüştür.

Diğer bir kategori olan öğretim başlığı altında ise, Fransızca öğretiminde, üniversitelerde özel alan Fransızca öğretiminin nasıl gerçekleştiği, Fransızca öğretiminde ana dil veya İngilizce gibi farklı dillerin etkileri araştırma konuları içinde yer almaktadır. Ayrıca, öğretim sürecinde bireyselleştirilmiş öğretimin, doğal yaklaşımın, çoklu zekâ kuramının ve eğitsel öğelerin yerleri ve uygulamalarına dair çalışmalar mevcuttur.

Eğitim kategorisinde ise, Fransızca eğitimi alanında başarısızlıkların incelenmesi, Fransızca dil politikasının incelenmesi, eğitimde kalıp davranışların (stereotiplerin) yeri, iki dillilik ve iki kültürlülük kavramlarının dil eğitimine yansımaları, değerler eğitimi ve uzaktan eğitim konulu çalışmalar yer almaktadır.

Literatür olarak adlandırılan son kategoride ise, konu hakkında alanyazın taraması araştırması yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Batı dilleri eğitimi, anlatısal bakış açısı, Belçika eğitim-öğretim sistemi, erken yaşta yabancı dil eğitimi ve Daniel Pennac'ın çocuk kitaplarındaki eğitsel öğeler gibi konular bu kategori altında yer alır.

5. Sonuç ve öneriler

Akademik kariyerin bir basamağı olan yüksek lisans ve doktora tezleri, çalışılan alanın gelişimine ve alanyazına sunduğu katkılarla bilimsel gelişmeler sağlamaktadır. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi'nde yapılan tarama sonucunda, 97'si yüksek lisans, 29'u doktora olmak üzere toplamda 126 teze ulaşılmıştır. Araştırma sonucu elde edilen verilerden hareketle, 2000-2022 yılları arasında Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalında tamamlanan yüksek lisans tezlerinin 2012'de artmaya başladığı, 2019'da zirveye ulaştığı tespit edilmiştir. Lisansüstü eğitimdeki bu artışın nedeninin, Fransızca öğretmenlerinin atanma oranlarının çok düşük olmasına bağlı olduğu düşünölmektedir. MEB Haberleri sitesinde² yer alan bilgiye göre, 2016'da 16, 2017'de 1, 2018'de 3, 2019'da 2 ve 2020'de 1 Fransızca öğretmeni atanmıştır. Bu bilgiden yola çıkarak, öğretmen adaylarının atanma olasılığı düşük olduğundan, akademisyenlik de kariyer yönelimleri arasında bulunduğu ve akademik hayatın ilk adımı sayılan yüksek lisansa ilginin

² Bkz. <https://www.mebhaberleri.com/taban-puanlar/meb/fransizca-ogretmenligi-taban-puanlari/1417>.

arttığı söylenebilir. Yüksek lisans tezlerinin sayıca neredeyse üçte biri kadar olan doktora tezleri ise en çok 2014 yılında yazılmıştır.

Yazım diline bakıldığında, her iki tez türü için en çok Fransızcanın yazım dili olarak kullanıldığı görülmektedir. Fransızcaya öncelik verilmesinde, alanın uzmanlık dilinin Fransızca oluşunun ve hitap edilen kitlenin özelliğinin etkili olduğu söylenebilir. Fransız Dili Eğitimi Bilim Dalında yapılan tezlerin büyük çoğunluğunda nitel araştırma yönteminden yararlanılmış ve *diğer* başlığı altında bulunan ders kitapları, öyküler, çizgi romanlar vs. ve çok yakın sayısal değere sahip olan, üniversite öğrencileri örnekleme oluşturmuştur. MEB'e bağlı ilköğretim okullarında, hatta okul öncesi eğitim veren kurumlarda Fransızcanın yabancı dil olarak yer almaması, çalışmaların üniversite düzeyinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Özel okullarla sınırlı kalan yabancı dil olarak Fransızca öğreniminin daha erken yaşta nasıl gerçekleştiği sorunsalı temelinde, baskın olan İngilizceden sonra Fransızcanın öğrenim sürecindeki gelişim süreci ve bu yaş aralığı için kullanılacak yöntem-teknikleri araştırılabilir. Ayrıca, günümüzde Fransızcanın ikinci yabancı dil olarak üniversitelerin farklı bölümlerinde öğretilmesi (kabin hizmetleri, turizm, aşçılık vs.) ile mesleki Fransızca konusunda çalışmalara ağırlık verilebilir.

Çalışmada tespit edilen araştırma konularının eğitim-öğretim süreci teması altındaki yöntem-teknik ve ders materyalleri konularında yoğunlaştığı görülmüştür. Çalışmaların çoğunlukla kitap incelemesi üzerine olduğu da söylenebilir. Bu incelemelerden elde edilen sonuçlara bağlı olarak, varsa eksiklerin tamamlanmasına ve iyileştirilmesine yönelik çalışmaların gelecekteki araştırmacılar için ilham kaynağı olacağı düşünülmektedir. Yapılan bu incelemelerin sadece teorik düzlemle sınırlı kalıp kalmadığı ya da öğretmen adayları ve öğretmenlere pratikte katkı sağlayıp sağlamadığı da araştırma konusu olabilir. Bu bağlamda, öğretmen ve akademinin işbirliği içinde olup olmadığı farklı bir araştırma konusu olarak ele alınabilir.

Son olarak, çağımızda gelişimi her daim devam eden teknoloji konusu, çalışmadaki tezlerde dil öğretimi alanında sınırlı bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Bu amaçla, gelecekteki çalışmalarda teknoloji temelli ölçme değerlendirme yöntemlerinin yabancı dil olarak Fransızca öğretiminde kullanımı yeniden değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Atmaca, A. (2019). *Fransızca öğretmen adaylarının mesleki motivasyonunu etkileyen faktörler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransızca Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Aydoğu, C., Ercanlar, M., & Aydınalp, E. B. (2017). Fransızca yabancı dil öğretiminde eylem-odaklı yaklaşıma dayalı bir uygulama örneği: nitel bir durum çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(4), 760-779. DOI: 10.16986/HUJE.2017027584
- Çalışkan, D., & Kartal, E. (2021a). Türkiye'deki çeviri konulu tezler üzerine bibliyometrik bir inceleme (1985-2020). *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, (15), 35-73. DOI: 10.26650/iujts.2021.987390
- Çalışkan, D.; & Kartal, E. (2021b). Türkiye'deki çeviri konulu tezler üzerine tematik bir inceleme (1985-2020). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 1214-1257. DOI: 10.29000/rumelide.1032583.
- Demiral, S., & Kaya, M. (2015). Yabancı dil öğretim yöntemleri: Fransızca öğretimi çerçevesinde bir inceleme. *Turkish Studies*, 10(3), 331-342. DOI: 10.7827/TurkishStudies.799
- Demiryürek, M. (2013). Türkiye'de yabancı dil olarak Fransızca öğretiminin tarihi gelişimi üzerine bir değerlendirme (1891-1928). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 130-140.

- Eysenbach, G., & Köhler, C. (2002). How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews. *BMJ*, 324(7337), 573-577. DOI: 10.1136/bmj.324.7337.573
- Fransızca öğretmenliği'nin atama dönemlerine göre sayıları. (b.t.). 12.12.2022, <https://www.mebhaberleri.com/tab-an-puanlar/meb/fransizca-ogretmenligi-taban-puanlari/1417>.
- Güven, B., & Özçelik, Ç. (2017). İlkokul matematik dersine yönelik gerçekleştirilen lisansüstü eğitim tez çalışmalarına ilişkin bir inceleme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 13(4), 693-714.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemi. (19.Basım). Akara: Nobel Basımevi.
- Kartal, E. (2011). Frankofoni dergisinin içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. *Frankofoni*, (23), 403-416.
- Kartal, E. (2012). 1985-2010 yılları arasında Türkiye'de Fransız dili ve edebiyatı alanında yapılan lisansüstü tezler üzerine bir çözümleme. *Frankofoni*, (24), 365-380.
- Kartal, E. (2017). Türkiye'deki üniversitelerin Fransızca programları ve bu programlarda yapılan akademik çalışmalar üzerine bir değerlendirme. *Frankofoni*,(31), 367-380.
- Kazu, İ. Y., & Hüseyin, Ç. (2019). Öğretmen yeterliği ve nitelikleri üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların incelenmesi: bir içerik analizi çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(71), 1349-1367. DOI: 10.17755/esosder.516910
- Kösreli, S. (2020). Türkiye'de ses eğitimi alanında yazılmış lisansüstü tezlere yönelik bir inceleme. *İnsan ve Tolpum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(5), 3651- 3668. DOI: 10.15869/itobiad.708104
- Nurlu, M. & Güler Arı, T. (2016). Türkiye'de Fransızca öğretimi ve öğretmenliği. *İstanbul Eğitimde Yenilikçilik Dergisi*, 2(3-1), 7-15. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ieyd/issue/35721/398872>
- Özkan, Y. Ö., & Şenyurt, S. (2017). Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(2), 628-653. DOI:10.17051/ilkonline.2017.304724
- Seggie, F. N., & Bayyurt, Y. (Eds.). (2021). Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şengül, M. E. (2020). Sözlü iletişim becerilerinde karşılaşılan sorunlar: Fransızca öğretmen adayları örneği (Order No. 28245347). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransızca Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Tayfun, A., Ülker, M. U. , Gökçe, Y., Tengilimoğlu, E., Sürücü, Ç., & Durmaz, M. (2018). Turizm alanında yiyecek ve içecek ile ilgili lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(2), , 523 - 547. .DOI: 10.21325/jotags.2018.227
- Tekcan, N. (2019). Fransızca öğretmen adaylarının konuşma becerilerinde karşılaştıkları sorunlara yaklaşımları ve çözüm önerileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransızca Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Tereci, A., & Bindak, R. (2019). 2010-2017 yılları arasında Türkiye'de matematik eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 40-55.
- Toruç, D. (2019). Sözlü iletişim becerilerinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: marmara üniversitesi Fransızca öğretmenliği örneği. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransızca Öğretmenliği Bilim Dalı.
- Tosun Sümer, E., & Güven, M. (2018). Okul psikolojik danışmanlarıyla ilgili lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Journal of International Social Research*, 11(60).
- Villeneuve, A. J. (2020). Engagement communautaire, diversité et vitalité du français dans l'Ouest canadien: l'exemple du Campus Saint-Jean. In K. Reinke (Ed.), *Attribuer un sens: La diversité*

des pratiques langagières et les représentations sociales (pp. 235-262). Presses de l'Université Laval.